त्रयोदशः पाठः–क्षितौ राजते भारतस्वर्णभूमिः

प्रश्न 1:

प्रश्नानाम् उत्तराणि एकपदेन लिखत–

(क) इयं धरा कैः स्वर्णवद् भाति?

(ख) भारतस्वर्णभूमिः कुत्र राजते?

(ग) इयं केषां महाशक्तिभिः पूरिता?

(घ) इयं भूः कस्मिन् युतानाम् अस्ति?

(ङ) अत्र किं सदैव सुपूर्णमस्ति?

उत्तर 1:

(क) शस्यैः

(ख) क्षितौ

(ग) अणूनाम्

(घ) अणूनाम्

(ङ) प्रबन्धे

(च) खाद्यान्नभाण्डम्

प्रश्न 2:

समानार्थकपदानि पाठात् चित्वा लिखत–

(क) पृथिव्याम् ....(क्षितौ/पर्वतेषु/त्रिलोक्याम्)

(ख) सुशोभते .... (लिखते/भाति/पिबति)

(ग) बुद्धिमताम् .... (पर्वणाम्/उत्सवानाम्/विपश्चिज्जनानाम्)

(घ) मयूराणाम् ....(शिखीनाम्/शुकानाम्/पिकानाम्)

(ङ) अनेकेषाम् ....(जनानाम्/वैज्ञानिकानाम्/बहूनाम्)

उत्तर 2:

(क) पृथिव्याम् **क्षितौ**।

(ख) सुशोभते **भाति**।

(ग) बुद्धिमताम् **विपश्चिज्जनानाम्**।

(घ) मयूराणाम् **शिखीनाम्**।

(ङ) अनेकेषाम् **बहूनाम्**।

प्रश्न 3:

श्लोकांशमेलनं कृत्वा लिखत–

(क) त्रिशूलाग्निनागैः पृथिव्यास्त्रघोरैः	नदीनां जलं यत्र पीयूषतुल्यम्
(ख) सदा पर्वणामुत्सवानां धरेयम्	जगद्वन्दनीया च भूःदेवगेया
(ग) वने दिग्गजानां तथा केसरीणाम्	क्षितौ राजते भारतस्वर्णभूमिः
(घ) सुपूर्ण सदैवास्ति खाद्यान्नभाण्डम्	अणूनां महाशक्तिभिः पूरितेयम्
(ङ) इयं वीरभोग्या तथा कर्मसेव्या	तटीनामियं वर्तते भूधराणाम्

उत्तर 3:

(क) त्रिशूलाग्निनागैः पृथिव्यास्त्रघोरैः	नदीनां जलं यत्र पीयूषतुल्यम्
(ख) सदा पर्वणामुत्सवानां धरेयम्	जगद्वन्दनीया च भूःदेवगेया
(ग) वने दिग्गजानां तथा केसरीणाम्	क्षितौ राजते भारतस्वर्णभूमिः
(घ) सुपूर्ण सदैवास्ति खाद्यान्नभाण्डम्	अणूनां महाशक्तिभिः पूरितेयम्
(ङ) इयं वीरभोग्या तथा कर्मसेव्या	तटीनामियं वर्तते भूधराणाम्

प्रश्न 4:

चित्रं दृष्ट्वा (पाठात्) उपयुक्तपदानि गृहीत्वा वाक्यपूर्तिं कुरुत–

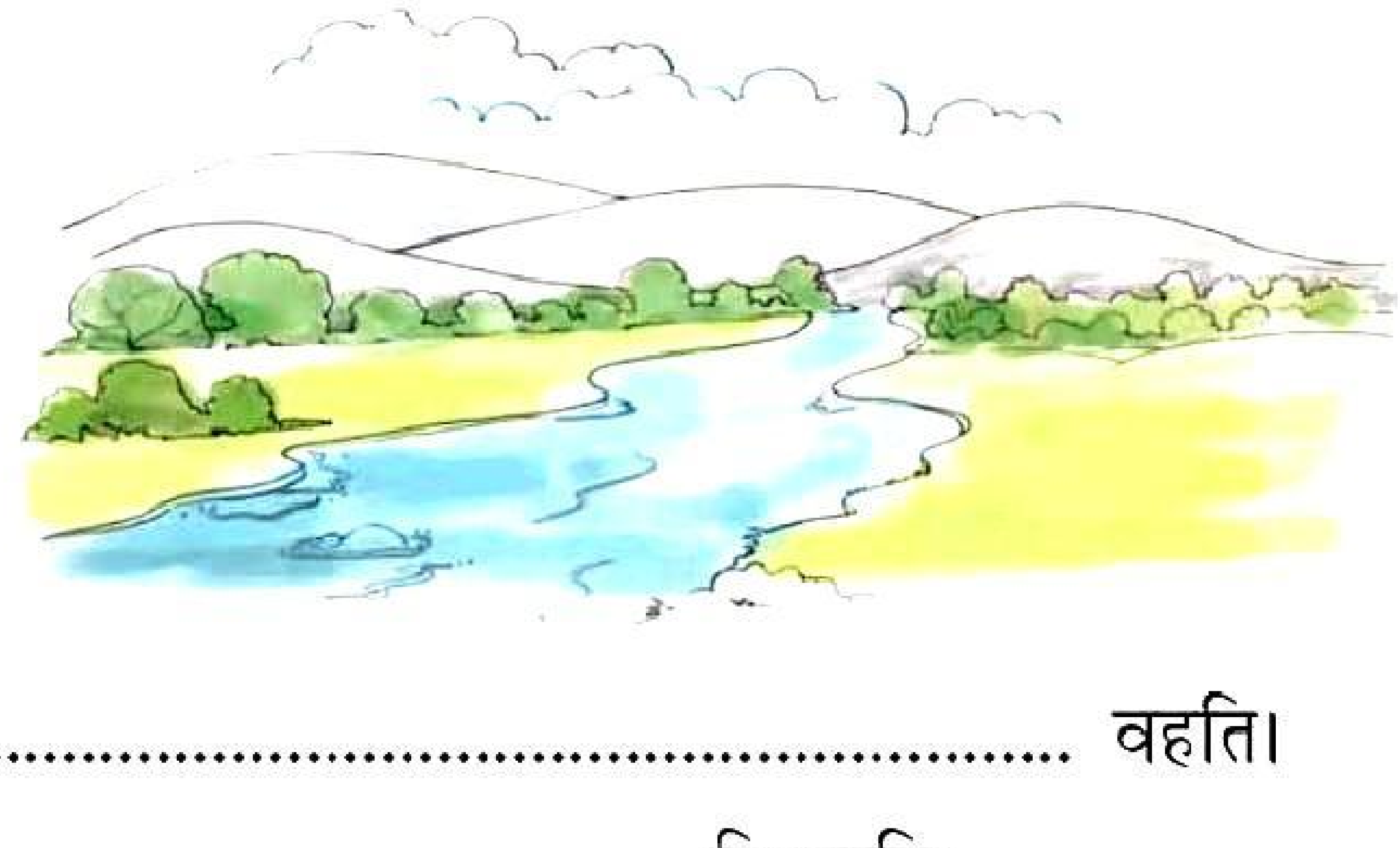

(क) अस्मिन् चित्रे एका .... वहति।

(ख) नदी .... निःसरति।

(ग) नद्याः जलं .... भवति।

(घ) .... शस्यसेचनं भवति।

(ङ) भारतः .... भूमिः अस्ति।

उत्तर 4:

(क) अस्मिन् चित्रे एका **नदी** वहति।

(ख) नदी **पार्वतात्** निःसरति।

(ग) नद्याः जलं **शुद्धम्** भवति।

(घ) **नदीजलेन** शस्यसेचनं भवति।

(ङ) भारतः **स्वर्णभूमि** भूमिः अस्ति।

प्रश्न 5:

चित्राणि दृष्ट्वा (मञ्जूषातः) उपयुक्तपदानि गृहीत्वा वाक्यपूर्तिं कुरुत–

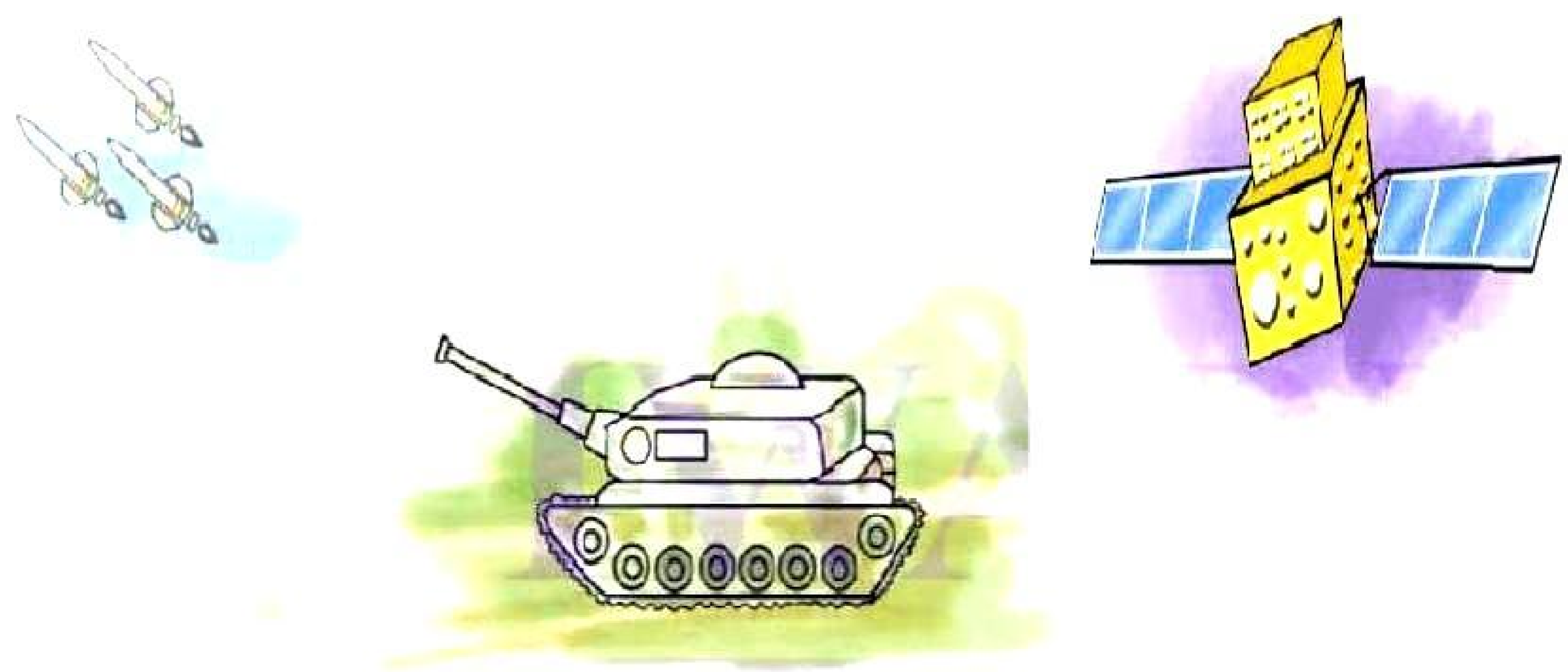

अस्त्राणाम्, भवति, अस्त्राणि, सैनिकाः, प्रयोगः, उपग्रहाणां

(क) अस्मिन् चित्रे ....दृश्यन्ते।

(ख) एतेषाम् अस्त्राणां .... युद्धे भवति।

(ग) भारतः एतादृशानां ....प्रयोगेण विकसितदेशः मन्यते।

(घ) अत्र परमाणुशक्तिप्रयोगः अपि ....।

(ङ) आधुनिकैः अस्त्रैः .... अस्मान् शत्रुभ्यः रक्षन्ति।

(च) .... सहायतया बहूनि कार्याणि भवन्ति।

उत्तर 5:

(क) अस्मिन् चित्रे **अस्त्राणि** दृश्यन्ते।

(ख) एतेषाम् अस्त्राणां **प्रयोगः** युद्धे भवति।

(ग) भारतः एतादृशानां **अस्त्राणाम्** प्रयोगेण विकसितदेशः मन्यते।

(घ) अत्र परमाणुशक्तिप्रयोगः अपि **भवति**।

(ङ) आधुनिकैः अस्त्रैः **सैनिकाः** अस्मान् शत्रुभ्यः रक्षन्ति।

(च) **उपग्रहाणां** सहायतया बहूनि कार्याणि भवन्ति।

प्रश्न 6 (अ):

चित्रं दृष्ट्वा संस्कृते पञ्चवाक्यानि लिखत–

(क) ....

(ख) ....

(ग) ....

(घ) ....

(ङ) ....

उत्तर 6 (अ):

(क) इदं चित्रं दीपावलि पर्वस्य अस्ति।

(ख) अत्र महिले पुरुषौच दीपान् प्रज्वलयन्ति।

(ग) तत्र अनेके दीपकाः प्रज्वलन्ति।

(घ) पिता पुत्रं च दीपान् दृष्ट्वा प्रसीदतः।

(ङ) महिले श्रृंगारं अकुरुताम्।

प्रश्न 6 (आ):

चित्रं दृष्ट्वा संस्कृते पञ्चवाक्यानि लिखत–

(क) ....

(ख) ....

(ग) ....

(घ) ....

(ङ) ....

उत्तर 6 (आ):

(क) इदं चित्रं रक्षाबन्धन पर्वस्य अस्ति।

(ख) अत्र भगिनी भ्रातरं रक्षा सूत्रं बध्नाति।

(ग) भ्राता प्रसन्नः भवति।

(घ) सः भगिन्यै उपहारं यच्छति।

(ङ) सः भगिन्याः रक्षार्थं वचनानि अपि यच्छति।

प्रश्न 7 :

अत्र चित्रं दृष्ट्वा संस्कृतभाषया पञ्चवाक्येषु प्रकृतेः वर्णनं कुरुत–

(क) ....

(ख) ....

(ग) ....

(घ) ....

(ङ) ....

उत्तर 7:

(क) इदं चित्रं वनस्य अस्ति।

(ख) अत्र अनेके वन्यजीवाः सन्ति।

(ग) मयूरः इतस्ततः भ्रमति।

(घ) मृगः तत्र उपविशति।

(ङ) वने अनेके वृक्षाः सन्ति।